

Laki

yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (801/2017) 5 §, 8 §:n 3 momentti, 10 §:n 2 momentti, 13, 14, 18 ja 19 §, 21 §:n 4 momentti, 23 §:n 2 momentti, 26 §:n 1 momentti, 29 §, 35 §:n 1 momentti sekä 36 ja 38 §, sellaisena kuin niistä on 35 §:n 1 momentti osaksi laissa 863/2020, sekä
lisätään 1 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 13 a ja 17 a §, 21 §:ään uusi 5 momentti ja lakiin uusi 21 a—21 c § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Valvottavan kohtelussa noudatettavista hyvän hallinnon perusteista ja menettelystä hallintoasiassa säädetään tämän lain lisäksi hallintolaissa (434/2003).

5 §

Päihitteettömyys

Valvottava ei saa olla valvontatapaamisissa, valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvässä työ-, kuntoutus-, koulutuspaikassa ja muussa toimintapaikassa eikä täytäntöönpanon edellyttämässä tilaisuuksissa alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

8 §

Rangaistusajan suunnitelma ja aikataulu

Rangaistusajan suunnitelma sisältää myös valvonta-ajan suorittamisen aikataulun.

10 §

Muiden kuin vangin kuuleminen

Myös vangin kanssa samassa asunnossa asuvan alle 18-vuotiaan mielipide on selvitettävä. Alaikäistä on kuultava yhteistyössä lastensuojeluviranomaisten kanssa noudattaen lastensuojelulain (417/2007) 20 §:ää. Valvonta-ajan täytäntöönpanoon asunnossa ei saa ryhtyä, jos alaikäinen perustellusta syystä vastustaa täytäntöönpanoa ja hän on ikänsä ja kehitystasonsa puolesta kypsä arvioimaan asiaa.

13 §

Päihteettömyyden valvonta

Valvottava voidaan velvoittaa suorittamaan puhalluskoe taikka antamaan sylki- tai virtsanäyte sen varmistamiseksi, ettei hän ole alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Valvottavalta voidaan määrätä otettavaksi verinäyte, jos se on tarpeen 1 momentissa tarkoitettua kokeesta tai näytteen antamisesta kieltäytymisen, päihteettömyyden valvonnan turvaamisen tai luotettavan koetuloksen saamisen vuoksi.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, puhalluskoetta, sylki-, virtsa- tai verinäytettä ei tarvitse ottaa, ellei valvottava sitä vaadi.

13 a §

Päihteettömyyden valvonnan toteuttaminen

Päihteettömyyden valvontaan liittyvän näytteenoton tulee tapahtua asianmukaisissa tiloissa ja valvotuissa olosuhteissa siten, että testattavan yksityisyyden suoja varmistetaan. Jos päihteettömyyden valvonta edellyttää vaatteiden riisumista, valvonnan suorittajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Valvottava voidaan velvoittaa menemään soveltuvaan Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön, terveyskeskukseen tai päihdehuoltolain (41/1986) mukaiseen yksikköön virtsanäytteen antamista varten. Verinäyte on otettava tarkoitukseen sopivassa terveydenhuollon yksikössä. Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Näytteenotto ja näytteen käsittely on suoritettava teknisesti luotettavalla tavalla siten, että:

- 1) eri testattavien näytteet eivät voi sekoittua;
- 2) näytteeseen ei voi joutua epäpuhtauksia;
- 3) näytettä ei voi väärentää.

Sylki-, virtsa- ja verinäyte on lähetettävä tutkittavaksi tai varmistettavaksi laboratorioon, jollei sylki- tai virtsanäytteestä otetun pikatestin tuloksen perusteella voida todeta, ettei valvottava ole käyttänyt päihteitä. Laboratorion tulee täyttää huumausainetestien tekemisestä säädettyt laatuvaatimukset.

Valvottavalle on ilmoitettava päihteettömyyden valvonnan peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

14 §

Lupa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa

Valvottavalle voidaan yksittäistapauksessa antaa lupa olla noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää määräystä, jos se on tarpeen valvottavan perheeseen, terveydenhuoltoon, toimeentuloon taikka työ-, koulutus-, sosiaali- tai asuntoasioiden hoitamiseen liittyvästä tai muusta vastaavasta hyväksyttävästä syystä.

Valvottava voi yksittäistapauksessa olla noudattamatta 1 momentissa tarkoitettua määräystä ilman etukäteen saatua lupaa, jos se on välttämätöntä valvottavan sairastumisen tai muun täytäntöönpanoon vaikuttavan ennalta arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi. Valvottavan on viivytyksettä ilmoitettava asiasta Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitos voi ilmoituksen saatuaan myöntää luvan jälkikäteen.

17 a §

Velvollisuuksien rikkominen

Valvottavalle voidaan antaa varoitus, jos hän rikkoo 12 tai 13 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan. Varoituksen sijasta valvottavalle voidaan antaa huomautus, jos velvollisuuksien rikkominen on vähäistä eikä se ole toistuvaa.

Valvonta-aika voidaan muuntaa ehdottomaksi vankeudeksi, jos valvottava rikkoo velvollisuuksiaan törkeästi. Velvollisuuksien rikkominen on törkeää, jos valvottava varoituksesta huolimatta toistuvasti:

- 1) saapuu valvonta-aikaan liittyvään tilaisuuteen päihtyneenä;
- 2) yrittää estää teknisten valvontavälineiden toiminnan;
- 3) oleskelee muualla kuin rangaistusajan suunnitelmassa sallitulla alueella.

Velvollisuuksien rikkominen on törkeää myös, jos valvottava rikkoo velvollisuuksiaan tavalla, joka osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta valvonta-ajan asianmukaisesta suorittamisesta.

18 §

Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen

Jos valvottavan epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan 17 a §:ssä tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitoksen on selvitettävä velvollisuuksien rikkominen sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvät viranomaiset ja yksityiset yhteisöt saavat salassapitoa koskevien säännösten estämättä ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle siitä, että valvottava on rikkonut rangaistusajan suunnitelman määräyksiä.

Jos valvottavan epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi, hänet voidaan ottaa säilöön 24 §:n mukaisesti.

19 §

Velvollisuuksien rikkomisen käsittely

Jos valvottavan todetaan rikkoneen velvollisuuksiaan 17 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, Rikosseuraamuslaitos päättää huomautuksen tai varoituksen antamisesta. Varoituksen antamisen yhteydessä valvottavalle on ilmoitettava, mitä velvollisuuksien rikkomisen jatkamisesta saattaa seurata.

Jos valvottavan epäillään rikkoneen velvollisuuksiaan 17 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla törkeästi, Rikosseuraamuslaitoksen on toimitettava 18 §:ssä tarkoitettu selvitys syyttäjälle. Jos syyttäjä katsoo valvottavan rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi, hänen on viipymättä saatettava asia tuomioistuimen ratkaistavaksi. Jos tuomioistuin toteaa valvottavan rikkoneen velvollisuuksiaan törkeästi, se muuntaa valvonta-ajasta suorittamatta olevan osan ehdottomaksi vankeudeksi. Menettelystä tuomioistuimessa säädetään 26 §:ssä.

21 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4 §:n mukaisesti. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon virkamiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

21 a §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos on syytä epäillä, että virkatehtävää suoritettaessa kohdataan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

21 b §

Sitominen

Valvottavan välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä, sylkemisen estävää suojaa käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä.

21 c §

Menettelysäännökset

Päihteettömyyden valvonta, velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen, voimankäyttövälineen käyttö ja sitominen on kirjattava.

Valvottavalle on ilmoitettava sitomisen peruste niin pian kuin se on mahdollista henkilön tila ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

23 §

Viittaussäännökset

Yhdistelmärangeistukseen kuuluvan valvonta-ajan täytäntöönpanoon liittyvien tietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (/).

26 §

Valvonta-ajan muuntaminen vankeudeksi

Valvonta-ajan ehdottomaksi vankeudeksi muuntamisen perusteista säädetään 16 ja 17 a §:ssä. Muunnettavan valvonta-ajan vähimmäisaika on neljä päivää.

29 §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen arviointikeskus päättää 8 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelmaa ja 15 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelman muuttamisesta.

Täytäntöönpanojohtaja, täytäntöönpanopäällikkö tai työjärjestyksessä määrätty muu virkamies päättää rangaistusajan laskemisesta ja 22 §:ssä tarkoitettua rangaistusajaksi lukemisesta. Täytäntöönpanosta vastaava virkamies tai muu työjärjestyksessä määrätty täytäntöönpanoyksikön virkamies päättää 34 §:ssä tarkoitettua etsintäkuulutuksen antamisesta ja peruuttamisesta.

Vankilan johtaja, työjärjestyksessä määrätty toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies taikka yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja päättää:

- 1) 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua verinäytteen ottamisesta;
- 2) 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua luvasta olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa;
- 3) 16 §:ssä tarkoitettua selvityksestä ja esityksestä syyttäjälle;
- 4) 17 a §:n 1 momentissa tarkoitettua huomautuksesta ja varoituksesta;
- 5) 19 §:n 2 momentissa tarkoitettua törkeän velvollisuuksien rikkomista koskevan selvityksen toimittamisesta syyttäjälle;
- 6) 24 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemisestä käräjäoikeudelle.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 13 §:ssä tarkoitettua päihteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta, 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua luvasta olla noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa, 17 §:ssä tarkoitettua turvatarkastuksesta sekä turvatarkastuksessa löydettyjen esineiden ja aineiden poisottamisesta, 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvityksestä, 21 b §:ssä tarkoitettua sitomisesta ja 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamisesta.

Pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää tämän lain 20 §:ssä tarkoitettua noudosta Rikosseuraamuslaitoksen pyynnöstä sekä 16 ja 18 §:ssä tarkoitettua valvottavan säilöönnotosta.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö päättää vankilan johtajan esityksestä 28 §:ssä tarkoitettua tuomitun sijoittamisesta suorittamaan jäljellä olevaa valvonta-aikaa.

35 §

Muutoksenhaku

Valvottava saa vaatia oikaisua ja valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 1) 8 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelmaa ja 15 §:ssä tarkoitettua rangaistusajan suunnitelman muuttamista;
- 2) 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaan sisältyvää velvollisuutta;
- 3) 17 a §:n 1 momentissa tarkoitettua huomautusta tai varoitusta taikka huomautuksen tai varoituksen määräämättä jättämistä;
- 4) 22 §:ssä tarkoitettua valvonta-ajaksi ja rangaistusajaksi lukemista;
- 5) 33 §:ssä tarkoitettujen matkakustannusten korvaamista;
- 6) muuta kuin 1—5 kohdassa tarkoitettua tämän lain nojalla tehtyä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:ssä tarkoitettua ratkaisua, jollei muutoksenhakua ole tämän lain 36 §:n nojalla kielletty.

36 §

Muutoksenhakukielto

Valvottava ei saa vaatia oikaisua eikä valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 1) 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua lupaa olla tilapäisesti noudattamatta rangaistusajan suunnitelmaa;
- 2) 28 §:ssä tarkoitettua valvonta-ajan suorittamisen jatkamista.

38 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) turvatarkastuksesta ja sen kirjaamisesta;
- 2) päihitteettömyyden valvonnan kirjaamisesta;
- 3) velvollisuuksien rikkomisen selvittämisestä ja kirjaamisesta;
- 4) toiminnasta, joka voidaan hyväksyä 6 §:ssä tarkoitetuksi toiminnaksi;
- 5) poliisille luovutettavien esineiden ja aineiden kirjaamisesta;
- 6) sallituista voimankäyttövälineistä ja sitomisvälineistä sekä voimankäyttövälineen käytön ja sitomisen kirjaamisesta;
- 7) valvottavalle aiheutuneiden matkakustannusten korvaamisesta;
- 8) vapauttamisen ajankohdan määräytymisestä.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkempia määräyksiä:

- 1) valvonta-ajan valmistelusta;
- 2) valvonta-ajan suorittamisesta ja päihitteettömyyden valvonnassa noudatettavasta menettelystä;
- 3) toimintavelvollisuudesta poikkeamisen perusteista;
- 4) 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuista pakottavista ja ennalta arvaamattomista tilanteista sekä mainitussa momentissa tarkoitettun ilmoituksen sisällöstä;
- 5) vapauttamisessa noudatettavasta menettelystä.

Tämä laki tulee voimaan 4 päivänä huhtikuuta 2022.

Helsingissä 22.12.2021

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson